

Notat

Skoledistrikter - lovgrundlag og dispensationsmuligheder

Ifølge folkeskolelovens § 36 stk. 2 skal hver skole være tilknyttet et fast skoledistrikt. Det er således ikke muligt at placere flere skoler indenfor samme skoledistrikt med henblik på at optimere klassesdannelsen.

Hvis en kommune ønsker at placere flere skoler i ét skoledistrikt, kræver dette en dispensation fra folkeskoleloven.

En dispensation fra folkeskolelovens § 36 stk. 2 kan opnås via:

- Folkeskolelovens § 55
- Frikommuneforsøg
- Udfordringsretten

Det vil i alle tre tilfælde være Undervisningsministeriet, som vurderer og tildeler en eventuel dispensation.

Folkeskolelovens § 55

En kommune kan ansøge om en dispensation via § 55 i folkeskoleloven, hvis fravigelserne sker som en del af en forsøgsordning med henblik på at fremme pædagogisk udviklingsarbejde eller for at bevare små skoler.

Hvis en kommune ønsker at fravige folkeskoleloven via § 55, skal kommunen indsende en ansøgning til Undervisningsministeriet, som derudfra vurderer om kommunen skal tildeles en midlertidig dispensation. Efterfølgende er det undervisningsministeren, som har beføjelsen til at godkende eller afvise ansøgninger.

Dispensationer fra folkeskoleloven vil typisk blive givet med en varighed af et par år, hvorefter at der skal søges om en eventuel forlængelse.

Ansøgninger om dispensation skal godkendes af kommunalbestyrelsen, og der skal indhentes udtalelse fra de berørte

4. juli 2019

Sagsnr.
2019-0006070

Dokumentnr.
2019-0006070-14

skolebestyrelser. Herefter rettes ansøgningen til Undervisningsministeriet, der vil vurdere forsøget¹.

Af ansøgningen skal følgende fremgå:

- Formålet med og en nærmere beskrivelse af forsøget
- Forsøgets varighed
- Hvordan forsøget skal evalueres
- Udtalelse fra skolebestyrelsen
- Kommunalbestyrelsens godkendelse

Af kommunale erfaringer har Hørsholm, Lyngby-Taarbæk og Rudersdal Kommuner tidligere haft dispensation via folkeskolelovens § 55 til at have flere skoler i samme skoledistrikt. Dispensationerne har løbet til og med skoleåret 2018/19.

Alle tre kommuner har fået afslag på deres ansøgning om forlængelse af dispensation og skal som følge omlægge kommunernes skoledistrikter til at være én skole pr. distrikt fra skoleåret 2019/20.

Undervisningsministeriet har oplyst, at årsagen til at forsøgsordningerne blev indstillet var at evalueringerne af dem viste blandede resultater, og at der var delte meninger om forsøgene. Særligt var der et ønske om ikke at indskrænke forældrenes rettigheder til optagelse i distriktsskolen og muligheden for selv at vælge deres barns skoletilbud.

Frikommuneforsøg

Dispensation fra folkeskoleloven kan også tildeles via frikommuneforsøg. Frikommuneforsøg blev indført i 2012, hvor kommuner har kunne ansøge om dispensation fra lovgivning med henblik på at finde mere effektive løsninger for den offentlige sektor.

Frikommuneforsøgene har løbet over tre perioder – Frikommuneforsøg I (2012-2015), Frikommuneforsøg II (2016-2020) og Frikommuneforsøg III (2019-2023).

Ansøgning om deltagelse i frikommuneforsøg indsendes til Økonomi- og Indenrigsministeriet, hvorefter ansøgningen behandles af det ansvarlige ministerium, i dette tilfælde Undervisningsministeriet.

Af kriterier for deltagelse i et frikommuneforsøg er der tilknyttet et krav om et befolkningsgrundlag på minimum 60.000 indbyggere. Derudover bliver det vægtet positivt, hvis at en ansøgning har deltagelse af flere kommuner, samt har fokus på et område som er indenfor rammen af seks prioriterede forsøgstemaer.

¹ <https://www.uvm.dk/folkeskolen/viden-og-kompetencer/forsoeg-og-udvikling/forsoeg-efter-folkeskolelovens-paragraf-55>

Dertil vil det også blive vægtet positivt, hvis ansøgningen har en målbar målsætning. Eksempelvis en målsætning om reduktion af udgifterne til administration og ledelse på 5 pct.

Ansøgningsfrist for deltagelse i Frikommuneforsøg III er 1. august. 10 frikommuneforsøg vil efterfølgende blive udvalgt², hvilket antalsmæssigt er betydeligt færre givne dispensationer end under Frikommuneforsøg I og II.

Frikommuneforsøg III udløber i 2023, hvorefter at eventuelle dispensationer også vil udløbe.

Af tidligere erfaringer med dispensation fra folkeskolelovens § 36 stk. 2, fik Gentofte Kommune i forbindelse med Frikommuneforsøg I (2012-2015) mulighed for at oprette to skoledistrikter, der skulle dække kommunens 11 skoler. Efter Frikommuneforsøg I blev ordningen søgt udvidet til ét distrikt, hvilket man fik lov til. Frikommuneforsøget i Gentofte Kommune løber til og med skoleåret 2018/19.

Undervisningsministeriet har givet Gentofte Kommune afslag på forlængelse af deres dispensation udover skoleåret 2018/2019. Begrundelsen for afslaget har, på linje med øvrige forsøgsordninger via folkeskolelovens § 55, været et ønske om ikke at indskrænke forældrenes rettigheder til optagelse i distriktsskolen og muligheden for selv at vælge deres barns skoletilbud.

Gentofte Kommune har oplyst, at de nu afsøger alternativer til deres nuværende skolestruktur, herunder bl.a. at etablere større skoledistrikter med flere skoleafdelinger.

Undervisningsministeriet har således afvist alle ansøgninger om forlængelser af nuværende dispensationer fra folkeskolelovens § 36 stk. 2 udover nuværende skoleår. Fra skoleåret 2019/2020 vil der derfor ikke være kommuner med dispensation til at etablere skoledistrikter med mere end én skole. Dette gælder både for kommuner med dispensation via § 55 og kommuner med dispensation via frikommuneforsøg.

Udfordringsretten

I 2008 har Regeringen sammen med KL og Danske Regioner indført en udfordringsret, hvor kommuner og regioner kan foreslå ændringer af u hensigtsmæssige regler og love. Udfordringsretten kan også benyttes til at søge om fravigelse fra gældende love og regler for at vise, at opgaveløsningen kan udføres mere hensigtsmæssigt.

Udfordringsretten giver derved mulighed for at søge om dispensation fra folkeskolelovens § 36, hvis det kan påvises, at dispensationen kan føre til en mere hensigtsmæssig opgaveløsning.

² <https://oim.dk/arbejdsomraader/frikommuneforsog/frikommuneforsog-iii-2019-2023/>

Formelt udfyldes et ansøgningsskema, der skal godkendes af BR inden fremsendelse til det pågældende ressortministerium – i dette tilfælde Undervisningsministeriet³ - der efterfølgende vurderer ansøgningen. Ansøgninger om dispensation kan foretages løbende.

Udfordringsretten er på nuværende tidspunkt gældende til og med 2021. Dette betyder også, at eventuelle dispensationer under udfordringsretten udløber i 2021. Det vil derfor ikke være muligt at få dispensation fra folkeskolelovens § 36 ud over denne periode.

Da en potentiel ændring af skolestrukturen i Københavns Kommune først vil blive implementeret fra 2021, betyder dette også, at udfordringsretten på nuværende tidspunkt ikke er relevant som dispensationsmulighed.

Der er ikke erfaringer med kommuner, som tidligere har fået dispensation fra folkeskolelovens § 36 ved brug af udfordringsretten.

³ <https://oim.dk/arbejdsomraader/kommunal-og-regionaloekonomi/udfordringsret/>